падрыхтоўку студэнтаў на аснове выканання канкрэтных заданняў. Але не толькі гэта. У працэсе іх выканання студэнты праяўляюць ініцыятыву, зацікаўленасць і творчы падыход. Гэта ў сваю чаргу спрыяе павышэнню ўзроўню прафесійных ведаў, якія так неабходны будучым кіраўнікам духавых, эстрадных аркестравых калектываў у іх прафесійнай працоўнай дзейнасці.

Валатковіч В.М.,
ст.выкладчык

ПЕРСПЕКТЫВА РАБОТЫ ПРАДМЕТНА-МЕТАДЫЧНАЙ КАМІСІІ ПА ДЫРЫЖЫРАВАННЮ ВА ЎМОВАХ РЭФАРМАВАННЯ ВЫШЭЙШЫХ НАВУЧАЛЬНЫХ УСТАНОЎ КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА

З мэтай вывучэння ўзроўню дырыжорскай падрыхтоўкі кіраўнікоў духавых, эстрадных аркестраў намі была прааналізавана дзейнасць і рэпетыцыйная работа дырыжораў эстрадных і духавых калектываў Віцебскай, Магілёўскай і Гомельскай абласцей. Вынікі аналізу дазваляюць зрабіць вывад аб тым, што агульны ўзровень тэхнікі дырыжыравання жадае лепшага. Нягледзячы на быццам бы і паспяховую канцэртна-выканальніцкую дзейнасць калектываў трох абласцей, у наяўнасці аказалася няведанне многімі кіраўнікамі аркестраў асноўных кампанентаў дырыжорскага мастацтва і іх практычнага ўзнаўлення (такая карціна назіралася нават сярод кіраўнікоў, якія маюць спецыяльную дырыжорскую падрыхтоўку сярэдняга або вышэйшага звяна). Пры ўмове добрасумленнага вывучэння гэтых кампанентаў кіраўнікамі, карпатлівай адпрацоўцы тых або іншых элементаў па тэхніцы дырыжыравання творчыя поспехі калектываў былі б значна вышэйшымі ў плане мастацкага ўвасаблення і раскрыцця зместу твора.

У выніку аналізу мы прыйшлі да вываду, што гэта сітуацыя складаецца таму, што ёсць недахопы ў дырыжорскай падрыхтоўцы кіраўнікоў у час іх навучання ў той ці іншай навучальнай установе. Несур'ёзныя адносіны да адпрацоўкі асобных элементаў тэхнікі дырыжыравання назіраюцца часта і ў студэнтаў аркестравых спецыялізацый Беларускага універсітэта культуры. А гэта памнажае потым памылкі і перашкаджае знаходжанню шляхоў іх ліквідацыі.

Такім чынам, лічым лагічным вывад аб тым, што тэарэтычныя, тэхналагічныя і практычныя моманты комплекснай падрыхтоўкі спецыялістаў па дырыжыраванню самым непасрэдным чынам адбіваюцца на якасці творчай дзейнасці самадзейных або аматарскіх калектываў, а значыць, яны ўплываюць на агульны ўзровень мастацкай культуры рэспублікі.

У дырыжыраванні як відзе музычнай выканальніцкай дзейнасці на сучасным этапе маюцца высокія творчыя дасягненні, аднак, як адзначыў вядомы дырыжор Л.Стакоўскі, яно засталося адным "з самых туманных і няправільна ўспрыемых галін музычнага выканальніцкага мастацтва". У методыцы выкладання дырыжыравання таксама шмат супярэчнасцей. Пры наяўнасці шэрагу тэарэтычных распрацовак па тэхніцы дырыжыравання навучэнцу даволі складана сарыентавацца ў прадстаўленай інфармацыі па прычыне або значнай яе складанасці, або недастатковай асэнсаванасці ролі тэхнікі дырыжыравання як сродку дасягнення пэўнай мастацкай задачы. Мы паспрабавалі раскрыць змест дырыжыравання як сістэму ведаў, уменняў, навыкаў, як сістэму дзеянняў - уменняў. Трэба падкрэсліць, што працэс асваення дырыжыравання складаецца з двух відаў дзеянняў: асваенне музычнага тэксту ва ўсім аб'еме выразных сродкаў і фарміраванне мастацкіх задач; рэалізацыя творчых задач пры дапамозе дырыжорскай тэхнікі.

Пры асваенні любога прадмета важнай умовай з'яўляецца засваенне ведаў аб ім. У нашым выпадку, акрамя ведаў аб прадмеце, трэба вылучыць яшчэ і веды аб спосабах выканання канкрэтных дзеянняў.

Веды аб прадмеце ўключаюць наступнае:
- тэхніка дырыжыравання, яе функцыі;
- кампаненты дырыжорскага апарату, іх магчымасці;
- уласцівасці (змест) аўфтакта (хуткасць, амплітуда, працягласць, сіла, напрамак);
- структура аўфтакта (замах, імкненне, кропка, адлюстраванне);
- інфармацыйныя магчымасці аўфтакта;
- перадача характару гучання, метра, тэмпу, рытму, дынамікі, пачатку гучання, зняцця яго.

Названыя веды дазваляюць засвоіць веды другога роду, што вынікаюць з першых. Да гэ-

тых ведаў мы адносім парадак пабудовы і спосаб перадачы метрычных схем (простых, складаных, змешаных); асноўных штрыхоў; суадносіны актыўных і пасіўных жэстаў; паказ уступу і спынення гучання; унутрыдолевае запаўненне дырыжорскага жэста (дуолі, трыёлі, пункцірны рытм, працягласць гукаў); выраз дынамікі; выраз тэмпаў; паказ паўз, фермат і іх разнавіднасцей; магчымасці левай рукі.

Названыя веды выяўляюцца ў наступных навыках і уменнях, якімі павінен авалодаць дырыжор. Да іх адносяцца:

- перадача метра;
- перадача дынамікі;
- перадача тэмпу;
- паказ пачатку гучання, уступу;
- паказ зняцця гучання;
- унутрыдолевае запаўненне дырыжорскага жэста;
- паказ паўз, фермат і да т.п.

Сфарміраваныя на аснове ведаў уменні павінны набываць пэўную ступень аўтаматызаванасці (але не штампаў), хоць яны змяняюцца ў залежнасці ад канкрэтнага музычнага тэксту. Дадзеныя уменні павінны быць асэнсаваны з улікам канкрэтных выканальніцкіх задач.

Мазанік В.У.,
выкладчык

ПРАБЛЕМЫ АКТЫВІЗАЦЫІ МУЗЫЧНАГА СЛЫХУ СТУДЭНТАЎ У РАБОЦЕ НАД ПАРТЫТУРАЙ

Сярод пытанняў працэсу выхавання спецыялістаў у галіне культуры і мастацтва вылучаецца пытанне аб падрыхтоўцы адукаваных, высокапрафесійных кіраўнікоў выканальніцкіх калектываў. Галоўнай якасцю дырыжора з'яўляецца востра развітая здольнасць унутранага слыху. Паняцце ўнутранага слыху можна параўнаць з паняццем аб музычна-слыхавых уяўленнях, якія самі па сабе развівацца не могуць. Развіццё ўнутранага слыху патрабуе асаблівай увагі, дзякуючы якой дырыжор здольны ўнутрана ўявіць сабе рэальнае гучанне, разнастайныя гукавыя фарбы, мелодыі, акорды, рытмы. Студэнту-дырыжору неабходна з першых крокаў навучання асэнсаваць ролю і значэнне музычна-слыхавых уяўленняў.

Работу над партытурай можна падзяліць на тры этапы:

1. Вывучэнне партытуры самастойна (маюцца на ўвазе пазааўдыторныя заняткі).
2. Работа над партытурай у класе з выкладчыкам і канцэртмайстрам.
3. Работа над партытурай непасрэдна ў час рэпетыцыі з аркестрам.

Разгледзім работу над партытурай на першым этапе.

Вядома, што дырыжор не мае магчымасці вывучаць партытуру ў працэсе яе выканання. Уся асноўная работа студэнта павінна праходзіць да сустрэчы з аркестрам. Тут можна рэкамендаваць наступны шлях: знаёмства з творам па аўдыё- і відэазапісах. Але нельга забываць і аб тым, што праслухоўванне запісаў мае і некаторыя адмоўныя бакі. Гэта, безумоўна, капіраванне ці перайманне ў сэнсе інтэрпрэтацыі, агогікі і г.д.

Атрымаўшы ад праслухоўвання музычна-слыхавыя ўяўленні, студэнт мае магчымасць пачаць аналіз і вывучэнне музычнага матэрыялу. Студэнт-дырыжор, уяўляючы рэальнае гучанне твора (а гэта і ёсць унутраны слых), павінен вызначыць яго форму, месца галоўнай і пабочных кульмінацый, устанавіць цэзуры паміж музычнымі фразамі, сказамі, перыядамі, часткамі, прааналізаваць ладатанальны план, асаблівасці гармоніі, перакласці тэрміны. Абапіраючыся на веды, трэба прааналізаваць музычную фактуру партытуры. Вызначым асноўныя віды аркестравай фактуры:

- манадычная;
- акордавая;
- поліфанічная;
- гамафонна-гарманічная.

У сваю чаргу для вызначанай фактуры характэрны тыя ці іншыя аркестравыя функцыі. Гэта:

- мелодыя,
- гармонія,
- педаль,
- бас,
- фігурацыя,
- кантрапункт,
- падгалосак.

Названыя звесткі дапамогуць студэнту разабрацца ў няпростай аркестравай фактуры і, зразумела, у асваенні розных тэм, падгалоскаў, кантрапунктаў і г.д.

Другі этап навучання – работа ў класе з выкладчыкам і канцэртмайстрам. Заняткі ў класе дырыжыравання маюць складаную задачу:

РЭПАЗІТОРЫЙ БГУКІ